

<http://aficccat.org/spip.php?article9863>

Informes sobre l'avantprojecte de Llei de Seguretat Ciutadana i projecte de reforma del Codi Penal

ts d'actuació - Formació - Materials de formació -
Date de mise en ligne : dimarts 17 de desembre de 2013

Copyright © CGTCatalunya.cat - Tous droits réservés

L'avantprojecte de llei de repressió ciutadana: una anàlisi jurídica

per Carles Hugo Preciado Domènech

"Aquells que poden deixar la llibertat essencial per obtenir una mica de seguretat temporal, no mereixen, ni llibertat, ni seguretat."

"Només un poble virtuós és capaç de viure en llibertat. A mesura que les nacions es fan corruptes i vicioses, augmenta la seva necessitat de amos. "

(Benjamin Franklin)

El text objecte d'aquest comentari és el mal denominat avantprojecte de Llei de Seguretat Ciutadana (en endavant ALSC) que va tenir la seva entrada al Consell de Ministres de 29 de novembre de 2013 i que, com tindrem ocasió d'observar, es tracta en realitat d'un projecte repressiu del exercici dels drets fonamentals i llibertats públiques de la ciutadania (d'aquí el títol), a fi d'evitar tot conat d'oposició ciutadana lliure i pública a les polítiques austericidas que assolten a les classes socials més desfavorides.

L'exposició de motius justifica la suposada necessitat d'aquesta nova llei, que deroga i substitueix l'anterior LO 1/92 de 21 de febrer (en endavant LSC), en quatre motius, algun d'ells certament pelegri, que passem a glossar:

- 1) El simple transcurs del temps.
- 2) Els canvis socials i les noves formes de posar en risc la seguretat ciutadana,.
- 3) Les demandes socials que suposen la imperiosa necessitat d'actualitzar el règim sancionador.
- 4) La necessitat d'incorporar la jurisprudència constitucional.

Respecte d'aquests motius cal dir que el transcurs del temps o els canvis socials poden justificar retocs o modificacions, però no un canvi íntegre de la llei, en segon lloc, no hi ha una demanda social d'actualitzar el règim sancionador en matèria de seguretat ciutadana, llevat que la llei es dirigeixi al exigu 0.2% de la població que considera la seguretat ciutadana com el primer problema actualment existent a Espanya, davant del 55,5% que considera que és l'atur o el 13,5% que considera que és la corrupció i el frau, segons dades del mateix Govern. (1)

En fi, no deixa de sorprendre que es pretengui adequar la normativa a la jurisprudència constitucional, en particular al principi de proporcionalitat, quan se suprimeix la finalitat reeducadora de les sancions per tinença i consum de drogues, evitant tota possibilitat de suspensió de la sanció per submissió a tractament deshabitador (art. 25.2 LSC), optant així pel retribucionisme enfront de la prevenció especial, es doblen el nombre d'infraccions, s'imposen sancions de fins a 600.000 euros, es permet seguir un procediment d'investigació (actuacions prèvies) a esqueses de l'investigat i sense limitació temporal (art.46 ALSC), es recullen moltes faltes que el Nou Codi Penal (en endavant NCP) pretén destipificar, imposant sancions pecuniàries més quantioses que les que actualment imposa la norma penal, el que suposa un desequilibri patent, excessiu i irraonable entre la sanció i la finalitat de la norma (SSTC 136/99, 55/96, 161/97, 45/09, 127/09, etc ..) i tot això, a més, sense tenir en compte la millor o pitjor fortuna del sancionat, el que suposa, de facto, incentivar que siguin les classes benestants les que alterin o posin en risc la seguretat ciutadana (vid. art.32 ALSC i art. 50 CP), ja que proporcionalment reben menor sanció que les classes pobres.

Atenent a aquestes dades la desproporció punitiva és el tret essencial del ALSC, en contra del que diu la seva exposició de motius.

L'ANSL s'estructura en cinc capítols, que contenen 55 articles, dels quals el capítol cinquè, dedicat al règim sancionador, consta de 26 articles, sent així el més ampli amb diferència de la llei. És, per tant, una llei essencialment sancionadora, tant quantitativament com qualitativament. A més, s'aprecia una notable escalada respecte de l'anterior llei, que contenia 12 molt greus, enfront de les 7 del ALSC; 18 infraccions greus, enfront de les 31 del ALSC i, finalment 10 infraccions lleus enfront de les 19 del ALSC. La llei preveu, en fi, 4 disposicions addicionals, una transitòria, una derogatòria i quatre de finals.

Analitzada l'estructura de la norma, passem ara al seu contingut. La llei afirma que té per objecte la seguretat ciutadana com a condició essencial per al ple exercici dels drets fonamentals i les llibertats públiques, i la seva salvaguarda, com bé jurídic de caràcter col·lectiu, és funció de l'Estat, amb subjecció a la Constitució i a les lleis. No obstant això, la llei restringeix més enllà del que és raonable l'exercici de drets fonamentals, en particular els drets de reunió i manifestació, la llibertat d'expressió, el dret de vaga i, lluny d'introduir un equilibri en l'ús de les potestats exorbitants de l'administració i el ciutadà, omet tota norma de garantia del ciutadà enfront de l'administració, evitant la identificació dels agents de les Forces i Cossos de Seguretat amb la inconsistent excusa de garantir la seva seguretat, sense exigir-los, en cap passatge de la llei, que portin visible un número identificador quan actuen exercint funcions de seguretat ciutadana, en què és habitual l'ús de la força.

D'aquesta manera es propicia la impunitat de les actuacions policials en les que l'ús de la força (art. 5 LO 2 / 86) sigui innecessari i / o desproporcionat, arribant fins i tot a sancionar l'ús d'imatges dels agents que puguin "posar en perill la seva seguretat personal" o "l'èxit de l'operació "(art. 36.3 ALSC) la qual cosa permetrà, d'acord al art.49.1 ALSC el decomís de càmeres o mòbils utilitzats per a la captura d'aquestes imatges, impossibilitant així tota prova dels excessos que aquells puguin cometre en l'exercici de les seves funcions i propiciant la impunitat d'aquestes actuacions.

Com a característiques generals de la regulació del ALSC, podem traçar a grans trets les següents:

- ▶ **Augment de les infraccions i agreujament de les sancions:** gairebé es duplica en nombre d'infraccions passant de 30 a 57 infraccions tipificades. Es contenen 36 nous tipus d'infraccions respecte de la norma anterior, s'imposen sancions de fins a 600.000 euros. Per posar un exemple d'actualitat, en el procés per suborn contra l'expresident balear que se segueix davant un tribunal del jurat la pena de multa que demana la fiscalia és de 9.000 euros.
- ▶ **Desproporció en les sancions:** Les sancions s'agreugen en la seva quantia i s'augmenten els terminis de prescripció de les mateixes, sent fins i tot més greus en el cas de les multes que algunes penes imposades a les faltes que el NCP pretén destipificar. A més s'obvia tota referència al patrimoni del sancionat com a criteri de graduació de la sanció que suposa un major càstig a les classes humils i un esperó a les classes benestants per infringir la seguretat ciutadana, ja que proporcionalment els sortirà més barat.
- ▶ **Fugida del control judicial:** S'evita el control ràpid de la justícia penal amb una presumpció d'innocència en el més ampli sentit i es tramet al ciutadà sancionat a la justícia contenciosa, amb pagament de taxes i major demora resoluciva, i amb la càrrega de destruir la presumpció de veracitat del que s'ha declarat pels agents de l'autoritat, el que en la pràctica suposa un complet desincentiu a l'exercici de la tutela judicial efectiva, amanit per la reducció de les sancions al 50% en cas de conformitat. En un altre ordre de coses, si bé podria semblar que despenalitzar algunes faltes és una bona opció, des del principi de la "ultima ratio del dret penal", no ho és si la infracció administrativa corresponent conté major sanció que la infracció penal i sense les mateixes garanties, com passa en múltiples supòsits.

- ▶ **Hipertròfia del preventivisme:** no només es pretén prevenir delictes, sinó també infraccions administratives (art.3.i) ALSC). En aquesta línia també destaca l'abundància d'infraccions de mer perill i la justificació de l'activitat d'intervenció de les FCS pel simple risc, per exemple, de vulnerar normes de l'ordenament jurídic (vid art. 4.3 ALSC). Hi ha una concreció incorrecta de la seguretat ciutadana en la mera vulneració de normes de l'ordenament jurídic, ja que la infracció d'aquestes normes, mentre no suposin un perill per a persones, béns o la tranquil·litat i l'ordre ciutadà, no serien justificants d'intervenció. A més, en la línia preventivista, l'activitat d'intervenció es justifica pel sol risc o amenaça concret o de comportament objectivament perillós (?) que raonablement sigui susceptible de provocar un perjudici real per a la seguretat ciutadana.
- ▶ **Persecució de formes de protesta ciutadana pacífica:** tancaments, tall de vies públiques, escraches, desplegament de pancartes en edificis públics, manifestacions davant seus parlamentàries sense activitat, manifestacions d'empleats públics amb roba de servei, són perseguits amb una intensitat obsessiva (vinya, entre d'altres: art.35.3, art.35.4, art. 35.5, art. 35.8, art 35.29, art.36.2, art.36.8 ALSC)
- ▶ **Persecució de l'exercici de drets fonamentals:** com l'exercici de la llibertat d'informació mitjançant les denúncies de corrupció d'autoritats o institucions públiques, que si es consideren calumnioses són susceptibles de sanció immediata (art.36.5 ALSC), el deslluïment lleu de mobiliari urbà: penjar cartells o grafitis (art.36.14 ALSC), la recollida de signatures o campanyes de conscienciació mitjançant parades (art.36-15 ALSC), les acampades de protesta, tipus moviment 15-M (art. 36.15 ALSC), la vaga, incloent entre els fins de la norma sancionadora la garantia de prestació de serveis essencials a la comunitat (art.3.g) ALSC), la lliure circulació (art. 19 CE), possibilitant controls, registres, identificacions o escorcolls per investigar tota "acció il·legal o contrària a l'ordenament jurídic idònia per provocar alarma social " (art. 17.2 ALSC)
- ▶ **Fixació de les bases d'un estat policial:** increment del deure de col·laboració ciutadana amb les FCS sota imposició de sancions (art.16.6; 23 i 35.18 ALSC) i sobreprotecció dels membres de les FCS sense garanties de la seva identificació numèrica en les seves actuacions, facilitant així la impunitat de l'ús de la violència innecessària o desproporcionada.

En conclusió, el que revela aquest avantprojecte, al costat del avantprojecte de codi penal, és una escalada repressiva inaudita en els 35 anys de democràcia, que pretén fer callar tota protesta pacífica, blindar el poder polític davant tota crítica i manifestació, i sotmetre als ciutadans al terror punitiu d'un Estat que ha deixat de ser social, que està en plena crisi de democràcia i que fuig del control judicial, ja que necessita autoprotegir davant una ciutadania cada dia més conscient i informada d'aquesta realitat.

(1) Baròmetre del CIS de juliol de 2013, es pot consultar a

http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/2980_2999/2993/Es2993.pdf

Carlos Hugo Preciado Domènech és magistrat i professor associat de la URV

Informe de l'avantprojecte de Llei de Seguretat Ciutadana. Carlos Hugo Preciado. Magistrat:

Projecte de reforma del Codi Penal 2013. Anàlisi Carlos Hugo Preciado Domènech, magistrat TSJC: